

Tilrettelegging for barn med særskilte behov i skolefritidsordningen

Utdanningsdirektoratet har svart Fylkesmannen i Aust-Agder om tilrettelegging av skolefritidsordningen (SFO) for barn med funksjonshemninger.

TOLKNINGSUTTALELSE | 25.09.2012

Gjelder

- [Opplæringslova - § 13-7 Skolefritidsordninga](#)

Utdanningsdirektoratet viser til henvendelsen fra Fylkesmannen i Aust-Agder datert 22.05. 2012 om tilrettelegging av skolefritidsordningen (SFO) for barn med funksjonshemninger. Hva skal et tilbud inneholde og hvordan skal tilbudet utformes? Vedlagt henvendelsen var brev fra Grimstad kommune datert 09.05. 2012.

Det følger av opplæringsloven § 13-7 at kommunene skal ha et tilbud om skolefritidsordning før og etter skoletid for barn med særskilte behov på 1.-7. årstrinn.

Av § 13-7 andre ledd fremgår det at skolefritidsordningen skal legge til rette for lek, kultur og fritidsaktiviteter, og skal gi barna omsorg og tilsyn. Funksjonshemmede barn skal gis gode utviklingsvilkår.

Skolefritidsordningen skal ha vedtekter, jf. § 13-7 tredje ledd. Departementet har uttalt seg om vedtektene i forarbeidene til bestemmelsen (Ot.prp.nr. 60(1997-1998)). Her har de blant annet sagt følgende: "Vedtektene skal gi foreldrene informasjon som gir mulighet for å vurdere innhold og kvalitet i forhold til pris. De skal også sikre at forholdene ikke forandrer seg underveis i et skoleår ved at f.eks.

gruppestørrelsen blir utvidet ubegrenset. Departementet viser til at det er av stor betydning for foreldre at det finnes vedtekter som setter rammer for skolefritidsordningen på en slik måte at det gjør virksomheten forutsigbar. Ved at vedtektene fastsettes lokalt, har foreldrene i tillegg mulighet til å påvirke hvordan disse skal se ut gjennom lokaldemokratiet. “

Bestemmelsene i kapittel 9a i opplæringsloven gjelder også for skolefritidsordningen, jf. § 9a-8. Alle elevene har rett til et godt fysisk og psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring, jf. § 9a-1. Det betyr at miljøet skal bidra positivt til elevens helse, trivsel og læring.

Skolefritidsordningen er ansvarlig for elevenes sikkerhet, jf. forskrift til opplæringsloven § 12-1 bokstav e. Tilsynet må i praksis være forsvarlig i forhold til risikoen for at skade eller ulykke kan skje, jf. § 12-1 bokstav a.

Grimstad kommunen stiller spørsmål ved i hvor stor grad den enkelte kommune og skolefritidsordning står fritt til å utforme omfanget av tilbudet den enkelte kan kreve å få for sitt barn. Vil for eksempel et barn som etter sakkyndig vurdering fra PP-tjenesten har behov for tilsyn gjennom hele skoledagen, ha samme rett på omfang av tilsyn på SFO? Kan foreldrene kreve at det settes inn ekstra bemanning dersom skolen vurderer tilbudet i SFO som godt nok i forhold til lovens krav? Og i hvilken grad kan uttalelsene deres eller uttalelser fra andre instanser som barnevern og sykehusavdelinger kreves vektlagt i det tilbudet som gis barnet?

Grimstad kommune viser til direktoratets brev til Fylkesmannen i Vestfold datert 09.02.2010. Direktoratet vil presisere at når vi sier at “kommunens forpliktelser er begrenset mht omfang” så siktes det til antallet plasser i skolefritidsordningen, kfr. også følgende: “Det kan ikke kreves at kommunen skal ha et tilbud til alle barn som har særlige behov.”

I forarbeidene til bestemmelsen (Ot.prp.nr. 60(1997-1998)) skrev departementet blant annet følgende om bemanning; “Departementet har vurdert om det skal lovfestes nasjonale normer for bemanning i skolefritidsordningen. Et argument for å lovfeste nasjonale normer for bemanningen i skolefritidsordningen er sammenhengen mellom bemanningsnormer og kvaliteten på skolefritidstilbudet. Nasjonale normer for bemanning kan være med på å sikre lik kvalitet på skolefritidstilbudet i kommunene.

Departementet vil likevel peke på at nasjonale normer for bemanning ofte er vanskelige å forene med lokale forhold. Behovet for bemanning vil være avhengig av hva slags aktiviteter som tilbys og alderssammensetningen, hvor mange barn som deltar, daglig oppholdstid og antall barn med særlige behov. Departementet vil videre peke på at når kommunene er tillagt ansvar for innholdet i skolefritidsordningen, vil det være naturlig at kommunen også får ansvar for å tilsette et personale som samlet kan gi et godt tilbud i samsvar med målsettingen med skolefritidsordningen. Ved at ordningen også skal finansieres gjennom foreldrebetaling, vil krav om bemanning også kunne medføre at størrelsen på foreldrebetalingen øker.

På denne bakgrunn fremmer departementet ikke forslag om normer for bemanning i skolefritidsordningen. Bemanningen av skolefritidsordningen skal avgjøres kommunalt ut fra lokale forhold og behov. Videre

skal størrelsen på bemanningen være en del av vedtektene. Etter dette blir det kommunenes ansvar å tilsette et personale som samlet sett kan gi barna et godt tilbud i samsvar med målsettingen for skolefritidsordningen.”

Som det fremgår av forarbeidene fremmet ikke departementet normer for bemanning. Bemanningen skal avgjøres ut fra lokale forhold og behov. Det er kommunens ansvar å tilsette et personale som samlet sett kan gi barna et tilfredsstillende tilbud i samsvar med målsetningene for skolefritidsordningen.

PP- tjenesten er ikke sakkyndig instans i forhold til skolefritidsordningen. Foresatte kan ikke kreve at hverken PP- tjenestens eller andre instansers anbefalinger vektlegges når kommunen skal vurdere behovet for tilsyn på SFO. Utdanningsdirektoratet vil likevel oppfordre kommunen til å lytte til råd og vurderinger fra ulike instanser som kjenner barnet og som kan ha nyttig informasjon om barnets fungering og behov.

Det er til dels ulike regler som gjelder for henholdsvis grunnskolen og SFO. Det betyr at det enkelte barns behov for bl.a. tilsyn kan være ulikt i skolen og SFO. I SFO vil behovet for bemanning være avhengig av hva slags aktiviteter som tilbys og alderssammensetningen, hvor mange barn som deltar, daglig oppholdstid og antall barn med særlige behov.

Oppsummering

Kommunen er bundet av de minimumskravene som fremgår av bestemmelsene i opplæringsloven og forskrift til opplæringsloven som gjelder for skolefritidsordningen, og innholdet og utformingen må være i samsvar med disse bestemmelsene. Det betyr bl.a. at skolefritidsordningen skal

- legge til rette for lek, kultur- og fritidsaktiviteter med utgangspunkt i alder, funksjonsnivå og barnas interesser.
- gi barna omsorg og tilsyn. Tilsynet skal i praksis være forsvarlig i forhold til risikoen for at skade eller ulykke kan skje.

Barna har rett til et godt fysisk og psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring. Det er videre presisert at funksjonshemmede barn skal gis gode utviklingsvilkår. Innenfor disse rammene kan kommunen utforme skolefritidsordningen ut fra lokale forhold, ønsker og behov.

Kommunen fører tilsyn med private skolefritidsordninger, og Fylkesmannen fører tilsyn med at kommunene oppfyller sine plikter etter § 13-7.

Vår referanse: 2012/1550